

Net als burgers hebben patiënten bepaalde rechten en plichten. Deze dragen bij aan de kwaliteit, het vertrouwen en de veiligheid in de zorg. Alleen door waarborging van de rechten van de patiënt en arts kan er een goede vertrouwensband worden opgebouwd, wat het verloop van de behandeling kan bevorderen.

De rechten van patiënten en de regeling tussen patiënt en hulpverlener staan vastgelegd in de Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO), de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) en de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (WMCZ). De WGBO vormt in dit opzicht de belangrijkste wet, aangezien hier de regels staan die betrekking hebben op de relatie tussen arts/hulpverlener en patiënt/cliënt.

In dit dossier wordt er een bondig overzicht geboden van de voornaamste patiëntenrechten- en plichten.

Vrije keuze arts en zorgverlener

Vertrouwen van de patiënt in de arts of zorgverlener vormt de basis voor een geslaagde behandeling. In de Nederlandse wet is daarom opgenomen dat patiënten het recht hebben om zelf een hulpverlener te kiezen en eventueel van hulpverlener te veranderen. Dat houdt in dat de patiënt bijvoorbeeld voor een ander ziekenhuis mag kiezen voor het uitvoeren van een bepaalde operatie.

Toch komt het in de praktijk vaak voor dat de patiënt niet bij de gewenste arts of zorgverlener terecht kan. Dit kan vanwege verschillende redenen:

- De afstand tussen patiënt en huisarts is te groot waardoor er bij spoedgevallen niet snel en adequaat genoeg gehandeld kan worden
- Er is sprake van een wachtlijst of volle praktijk bij de arts waar u geholpen wilt worden

Vrije artskeuze betekent verder niet dat een keuze voor een andere arts in een ander ziekenhuis altijd volledig wordt vergoed door de zorgverzekeraar. Afhankelijk van de afgesloten polis kan de verzekeraar een lager percentage dekken als wordt gekozen voor een kliniek of ziekenhuis waar geen afspraken mee zijn gemaakt.

[-> Meer informatie over dit recht](#)

Second opinion van een andere arts of deskundige

Als de patiënt twijfelt aan de diagnose of behandeling die de arts (voor)stelt, mag hij/zij om een second opinion (tweede mening) vragen bij een andere arts of deskundige. Dit mag ook als de patiënt extra zekerheid wil krijgen. Een second opinion wordt alleen vergoed als de arts de patiënt doorverwijst naar een collega (in hetzelfde vakgebied).

Voor meer informatie over het aanvragen en de vergoeding van een second opinion kan men terecht bij de zorgverzekeraar.

[-> Meer informatie over dit recht](#)

Duidelijke informatie gezondheidstoestand

Een ander belangrijk recht van de patiënt is het recht op goede informatievoorziening. Dit houdt in dat de arts op begrijpelijke en volledige wijze de patiënt informeert over:

- De diagnose
- De ziekte/aandoening
- De voorgestelde behandeling, medicijnen of onderzoeken die nodig zijn
- Alternatieve behandelmethoden
- Gevolgen en risico's van de behandeling of het onderzoek
- Bijwerkingen van geneesmiddelen
- Resultaten van behandelingen en onderzoeken

In het kader van informatievoorziening mag de hulpverlener geen informatie onthouden als hij/zij van mening is dat de patiënt iets niet zou willen horen. Alleen als de hulpverlener ervan overtuigd is dat de informatie over de gezondheidstoestand schadelijk zou kunnen zijn voor de patiënt, mag informatie worden onthouden. Dit gebeurt echter alleen in overleg met een andere hulpverlener.

[-> Meer informatie over dit recht](#)

Inzage in medisch dossier

De arts of hulpverlener is verplicht medische dossiers van patiënten te bewaren en bij te werken indien nodig. Dit gebeurt tegenwoordig in een digitaal dossier. De patiënt heeft echter het recht om dit dossier in te zien en in overleg aan te vullen als dat nodig is. In bepaalde omstandigheden mag de patiënt er ook voor kiezen (een deel van) het dossier te vernietigen.

Ook als de patiënt het niet eens is met bepaalde onderdelen in het dossier mag hij/zij een verhaal opschrijven en dat aan het dossier toevoegen.

[-> Meer informatie over dit recht](#)

Recht op privacy en geheimhouding

Een belangrijk onderdeel dat aansluit op inzage van het medische dossier is privacy. Patiënten hebben recht op bescherming van hun persoonlijke gegevens. Alles wat er met de hulpverlener wordt besproken, moet geheim blijven. Er moet op een vertrouwelijke manier met patiëntengegevens worden omgegaan. Dat houdt bijvoorbeeld in dat alleen personen die zijn betrokken bij de behandeling van de patiënt op de hoogte worden gesteld.

[-> Meer informatie over dit recht](#)

Toestemming weigeren voor een onderzoek of behandeling

In de wet staat dat behandeling normaal gesproken alleen is toegestaan met toestemming van de patiënt. Uiteindelijk beslist de patiënt dus zelf of hij/zij wel of niet behandeld wilt worden. De hulpverlener is verplicht om deze beslissing te respecteren. Ook indien er al toestemming is gegeven, kan er nog worden afgezien van de behandeling. Er wordt dan samen met de patiënt gezocht naar een alternatieve behandeling.

In de wet staat ook opgenomen dat er zonder toestemming mag worden gehandeld in acute situaties, bijvoorbeeld bij een auto-ongeluk waarbij het slachtoffer bewusteloos is geraakt.

[-> Meer informatie over dit recht](#)

Schadevergoeding bij een medische blunder

Bij een medische misser van de hulpverlener heeft de patiënt soms recht op een schadevergoeding. Uiteraard mag van de arts of behandelaar worden verwacht dat er alles wordt gedaan om zijn/haar werk op de best mogelijke manier te verrichten. Als er tijdens de behandeling of operatie iets misgaat of niet lukt, hoeft dat niet perse een medische fout te zijn. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn geweest van een complicatie tijdens de operatie of er is simpel nog te weinig medische kennis over een bepaalde aandoening.

Pas als er sprake is van nalatigheid of een blunder mag men spreken van een medische misser. In dat geval is het zaak om eerst in contact te treden met de hulpverlener en de feiten boven tafel te krijgen. Vervolgens kan de patiënt in gesprek gaan met een afdeling informatie- en klachtenopvang of een second opinion vragen bij een andere hulpverlener in hetzelfde vakgebied. Ook de Patiëntenfederatie Nederland kan hulp bieden in dit soort situaties, bijvoorbeeld over hoe een ziekenhuis/hulpverlener aansprakelijk kan worden gesteld.

[-> Meer informatie over dit recht](#)

Plichten patiënt

Naast rechten heeft de patiënt ook bepaalde plichten:

- Duidelijk en eerlijk informeren van de hulpverlener/arts over de klacht(en) en gezondheidstoestand
- Meewerken aan onderzoeken en behandelingen als daar toestemming voor wordt gegeven
- Adviezen van de arts opvolgen (binnen redelijke grenzen)
- Betalen van de instelling of hulpverlener (wel of niet met behulp van de zorgverzekering)
- Het afsluiten van een zorgverzekering (uitzonderingen daargelaten)

Klacht indienen

Als er iets mis gaat tussen de patiënt en de hulpverlener heeft de patiënt het recht om een klacht in te dienen. Toch wordt aangeraden het conflict eerst uit te spreken met de arts zelf. Vaak kan er dan nog gezamenlijk een goede oplossing gevonden worden. Als dat niet voldoende is, kan er een klacht worden ingediend, bijvoorbeeld bij:

- De informatiebalie, klachtenfunctionaris of klachtencommissie van het ziekenhuis
- NPCF-Zorglijn via 030 29 16 777 (Patiëntenfederatie Nederland)

Deze pagina is geactualiseerd op: 26 mei 2017